

Huvudman: Krokoms kommun
krokoms.kommun@krokom.se
Rektor: Malin Hellqvist, Sofia Ring
malin.hellqvist@krokom.se
sofia.ring@krokom.se

2022-06-16
Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Änge skola i Krokoms kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Änge skolan i Krokoms kommun. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Änge skola i Krokoms kommun. Änge skola ligger i Änge, Offerdal, 25 kilometer nordväst om Krokoms samhälle. Skolan har cirka 250 elever från förskoleklass upp till årskurs nio. Skolinspektionen har genomfört fyra lektionsobservationer i språken tyska, italienska och spanska. Data från observationerna kommer dock endast tillföras beslutet i den mån de inhämtats från tyskan eller spanska. Detta eftersom Skolinspektionens granskning endast gäller språken tyska, franska och spanska. Utöver detta har intervjuer med elever, lärare, rektor samt verksamhetschef genomförts. Granskningen genomfördes mellan den 3-6 maj 2022 av utredarna Johan Hieronymus och Lena Knutsson. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under februari 2023.

Fakta om verksamheten

Änge skolan är en kommunal skola i Krokoms kommun för cirka 250 elever från förskoleklass till årskurs nio. På skolan erbjuds de moderna språken spanska, italienska och tyska av vilka spanskan är störst och innefattar två elevgrupper. Skolan leds av två rektorer som sammanlagt ansvarar för 193 elever. En rektor för F-6 och en rektor för 7-9. Skolan har två behöriga språklärare för tyska och italienska samt en obehörig för spanska. Under höstterminen 2021 nådde tio elever inte upp till målen i moderna språk.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls Änge skola i Krokoms kommun i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men att utvecklingsområden finns. Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver se till att lärarna ges möjlighet till kompetensutveckling och kollegialt utbyte.
- Rektorn behöver se till att alla elever i behov av stöd ska få det stöd de har rätt till.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 16 november 2022 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: joan.hieronymus@skolinspektionen.se.
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna arbetar med att stärka elevernas kommunikativa förmågor men alla elever deltar inte i utvärderingen av sin undervisning

Granskningen visar att lärarna kan ge flera exempel på hur man arbetar med att utveckla elevernas kommunikativa förmågor. Sett till det interkulturella perspektivet kan både lärarna och eleverna ge exempel på hur det införlivas i undervisningen. Granskningen visar också att eleverna har möjligheter att påverka sin undervisning men att inte alla elever deltar i utvärderingen av sin undervisning.

Lärarna berättar att styrdokumentet och elevgruppernas behov styr undervisningens upplägg, men att skolans fokusområde är att talet behöver utvecklas och uppmuntras. En lärare uttrycker det som att det är svårt att få eleverna på skolan att våga prata på målspråket. En observation som även intervjuade elever och rektorn säger stämmer. Lärarna berättar att de jobbar med detta fokusområde genom att till exempel vid varje lektion genomföra minst en eller två muntliga övningar. Någon lärare ger som exempel att hen jobbar mycket med tillrättalagda dialoger eller förberedda samtal för att stötta eleverna och få dem att tala mer. Ett exempel på ett arbets- och tillvägagångssätt som också kunde observeras av Skolinspektionen under lektionsbesöken. På frågan hur mycket målspråket talas under en typisk lektion svarar lärarna att det hörs mycket lite i sexan men mera i de senare årskurserna. Ett uttalande som också får visst stöd utifrån elevintervjuerna. Eleverna säger att lärarna bara pratar svenska när det är dags att gå igenom grammatik. Någon lärare säger att hen först pratar på spanska och sedan översätter till svenska. Någon lärare säger att eleverna stressas av att höra målspråket och ger som exempel hörövningarna de genomför, läraren förklarar det

som att eleverna stressas av att höra instruktioner ges på målspråket. Hen menar att även om de övar på detta, höra instruktioner ges på målspråket, vid varje lektionstillfälle stressar det fortfarande eleverna. Hen uttrycker det som att eleverna inte har det tålamodet som krävs (för att orka lyssna på instruktioner som ges på målspråket).

Lärarna berättar och ger flera exempel på hur det interkulturella perspektivet kommer in i utbildningen. Skolans tysklärare berättar hur hen, som har tyskan som modersmål, kan använda sin erfarenhet från bägge länder för att jämföra och kontrastera. Alla lärarna ger uttryck för att de som moderna språklärare har en roll att spela när det kommer till att öppna elevernas blick för andra länders kulturer och globaliseringen i allmänhet. Eleverna själva säger dock att de inte upplever att lärarna berättar syftet med att läsa ett extra språk för dem. Rektorn tar också upp hur just arbetet med interkulturell kompetens är något lärarna gemensamt pratat om på kommunnivå. Rektorn berättar också hur lärarna lånat hemkunskapssalen och lagat mat från målspråksländerna. Rektorn uttrycker det som att lärarna har nära till målspråkskulturerna.

Lärarna säger att exempelvis inga enkäter som tar tillvara elevernas synpunkter i moderna språk genomförs systematiskt av skolan. De uttrycker det som att detta är något som det är upp till varje lärare själv att genomföra. Någon lärare säger dock att hen brukar fråga sina elever om tips och respons och att eleverna ger hen förslag på vad de skulle önska i sin terminsplanering. En annan lärare ger som exempel att hen brukar fråga sina elever hur de skulle vilja arbeta med ett visst område. Hen säger dock att eleverna generellt inte är vana vid att få vara med att bestämma och att när de väl får vara med och bestämma är det inte ovanligt att vad de i själva verket önskar sig mest är mindre betungande arbetsuppgifter. En uppfattning som delvis får stöd av eleverna. En elev från årskurs sex säger till exempel i intervju med Skolinspektionen att även om tillfälle att påverka finns är det inget de nödvändigtvis har någon lust till. En uppfattning som dock måste ställas mot att eleverna i årskurs åtta på samma fråga, får ni vara med och påverka undervisningen, kunde ge exempel på hur deras spansklärare frågat dem kring vad och hur de ville jobba med spanskan. Rektorn säger att skolan genomför systematiska enkäter varje år där eleverna ger sin syn på undervisningen. Rektorn säger också att utöver dessa enkäter så når synpunkter från eleverna även hen genom andra kanaler, till exempel som när eleverna kommer till hen för att prata.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn och lärarna att ge eleverna fler möjligheter till feedback och utvärdering av sin undervisning i moderna språk, utöver det som uttalas i klassrummet. Detta så att undervisningen i moderna språk kan knytas till för eleverna meningsfulla ämnesområden som de både kan relatera till samt uppleva som intresseväckande. En bra och systematisk dokumentation av elevers feedback utgör också ett viktigt verktyg för alla de tillfällen minnet sviker eller personal byts ut.

Organisatoriska förutsättningar försvårar individanpassningen

Granskningen visar att lärarna, utifrån elevgruppens sammansättning, låter valet av arbetsform bestämmas av vilken aktivitet elevgruppen ämnar genomföra. Svårigheter finns dock kring individanpassning på grund av att eleverna och lärarna inte känner varandra då eleverna kommer till skolan från fyra olika skolor.

Lärarna berättar att valet av arbetsform styrs dels av aktivitet och dels av vilken elevgrupp de har framför sig. En lärare ger som exempel att elever som inte känner sig bekväma med att tala i helklass kan känna sig bekvämare med att prata i mindre grupper eller direkt gentemot läraren.

Alla lärarna säger att det vardagliga språket är viktigt att rusta eleverna inför. De ger som exempel att eleverna ska kunna "ta sig fram" om de åker på semester till ett område där målspråket talas. Ett mål som också eleverna identifierat i sin undervisning eftersom de ger exempel på hur undervisningen fokuserar på att de ska kunna presentera sig själv, beställa mat på en restaurang eller klara av att stå i en kassa. Detta även om de inte alltid håller med om att övningarna de gör för den sakens skull behöver vara relevanta. Någon elev i årskurs åtta uttrycker till exempel ett missnöje över att det är för många ensamma skrivövningar. Detta medan en annan elev i årskurs åtta säger att hen upplever att lärarna måste bli bättre på att anpassa undervisningen till alla elever. Eleven ger som exempel grammatiken. Ett område som hen upplever som enformigt och långtråkigt därför att, som hen säger, det är mycket repetition och upprepning för att alla ska nå en slags förväntad lägstanivå. En kritik gentemot alltför många enkla uppgifter som också upprepas av elever i sexan gentemot ämnet spanska. Ett uttalande som dock måste vägas mot att både elever ifrån årskurs sex och åtta på frågan om det går att få lättare och svårare uppgifter svarar jakande. En elev i årskurs åtta ger som exempel ett tillfälle hen fick jobba med nians bok i tyskan medan en elev i spanskan säger att det digitala materialet är fullt med extrauppgifter.

Sett till möjligheten att individanpassa undervisningen är lärarnas perspektiv de organisatoriska utmaningarna. Lärarna berättar att i dagsläget kommer eleverna till Änge skolan för moderna språk först i årskurs sex och då från fyra olika skolor i kommunen. Lärarna förklarar det som att de vid detta tillfälle, även om de haft överlämningar, inte känner sina elever och därför svårt kan veta hur de bäst bör anpassa sin undervisning. Vidare säger lärarna att nuvarande lektionsupplägg, en åttio minuters lektion i veckan istället för som tidigare två kortare lektioner gör det svårt för dem att följa upp skolrelaterade händelser, incidenter etc. som inbegripit eleverna i årskurs sex efter att deras lektioner väl avslutats (detta eftersom eleverna måste med bussen och inga samtal således hinns med). Lärarna menar också att lektion på åttio minuter är för långt för elever i årskurs sex och att detta skadar undervisningens kvalitet. Detta eftersom om någon elev är sjuk eller det är lov/andra aktiviteter så dröjer det en lång tid innan eleverna kan möta språket

igen. Lärarna säger också att de långa lektionerna innebär att de måste lägga in korta pauser för att eleverna ska orka med.

Detta menar lärarna, i kombination med att många av dem också tjänstgör vid andra skolor, och måste lägga tid på att åka mellan tjänstgöringsorter snarare än att göra avstämningar, har lett till att de inte känner sina elever så bra som de skulle önska. En lärare uttrycker att kännedomen om eleverna var bättre när de hade två lektioner i veckan istället för en men att det på grund av svårigheter utifrån logistik, bussning från fyra olika skolor, ändrats.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att se till att anpassa lektionernas längd till elevernas förutsättningar så att det främjar eleverna kunskapsutveckling i moderna språk. Vidare rekommenderar också Skolinspektionen rektorn att verka för mer kvalitativa överlämningar mellan elevernas olika skolor och Änge skolan inför starten av moderna språkundervisningen i Änge skolan.

Lärarna hjälper eleverna att hitta strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna använder sig av, samt lär ut olika strategier till eleverna. Detta så att de sedan själva lättare ska kunna kommunicera även om ordförrådet eller kunskaperna tryter.

Lärarna ger exempel på olika strategier de använder sig av för att hjälpa eleverna vidare vid de tillfällen de fastnat. En lärare ger som exempel att hen brukar fråga eleverna vilket ord i texten hen känner igen och om hen utifrån det kan gissa sig till sammanhanget? En annan lärare säger också att hen brukar uppmana eleverna att leta via andra språk, till exempel engelskan. Det senare, att gå via engelskan, en strategi som också återkommer i årskurs åtta elevernas redogörelse. Utöver detta säger eleverna att vissa av lärarna låter dem använda digitala översättningsprogram medan andra inte gör det. Under en hörövning i samband med en lektionsobservation kunde Skolinspektionen också notera hur en av lärarna uppmanade sina elever att istället för att fastna vid de ord och fraser de inte förstår att fortsätta sin lyssning och fokusera på det de faktiskt förstår.

Tystlåtna elever vågar/vill inte prata i klassrummet

Granskningen visar att lärarna arbetar för att eleverna ska våga uttrycka sig i klassrummet. Elevernas uppfattning är att de inte pratar särskilt mycket samt att det kan finnas en oro hos eleverna för hur en felsägning kan mottas av kamraterna.

Lärarna berättar att för att man ska kunna lära sig ett språk måste man våga prova och våga göra fel. De säger därför att de i sina klassrum har nolltolerans gentemot att skratta och göra narr av varandra. Något Skolinspektionen också bevitnade i samband med ett lektionsbesök när en av eleverna vid ett tillfälle skrattade åt en annan elev och läraren tvingades ge eleven som skrattade en reprimand. Lärarna säger också, som tidigare nämnts, att klassrumsklimatet är svårare att jobba med i årskurs sex när eleverna inte är lika trygga med varandra eftersom de kommer ifrån

olika skolor. Någon lärare säger dock att en fördel med att inte känna alla eleverna lika väl är att man kan "pusha dem mer". Hen säger som exempel att man då lättare kan utmana dem, till exempel kring huruvida man kan få ge dem feedback direkt i klassrummet. Något som läraren säger alltid brukar gå bra. Någon lärare säger också att om en elev är osäker inför att prata kan man anpassa och istället för att be dem tala inför klassen kan de få prata direkt till läraren. Läraren fortsätter med att säga att om gruppen är stor och stökig kan det vara svårt att jobba med dem i helklass. I intervju med rektorn säger även hen att klassrumsklimatet är något som skolan som helhet jobbat med. I elevintervjun säger några av elever i årskurs sex att det kanske kan uppfattas som jobbigt att säga fel på grund av reaktionerna, skratt, en felsägning kan generera bland kompisarna.

Sett till talutrymme, vilka som talar mest under lektionerna, säger lärarna att pojkarna generellt talar mer än flickorna. Lärarna uttrycker det som att pojkarna är fåordiga och flickorna blyga och att det gäller att öva för att få dem att våga. Ett könsmonster som eleverna själva inte uppmärksammat. De säger snarare att de som hörs mest är de som studerat mest. Eleverna stämmer dock in i lärarnas uppfattning att de som grupp är tystlåten. Lärarna säger att det jobbar på att försöka få eleverna att tala mer och att ett sätt att göra det är att få dem tryggare i klassrummet. Något som dock kompliceras av, som tidigare nämnts, varken lärare eller elever inför starten i årskurs sex känner varandra särskilt väl. På frågan om eleverna har fasta platser eller om de får sitta var de vill säger en av eleverna i årskurs sex att de får sitta var de vill medan en annan elev säger att de har bestämda platser. I årskurs åtta säger däremot en elev från tyskan, vilket är en liten grupp på sex elever, att de måste sitta ensamma. En elev från spanskan i årskurs åtta säger att de inte har fri placering.

Sammanfattande bedömning av området:

Det framgår i granskningen att lärarna i moderna språk har en tydlig undervisningsidé kring hur de ska arbeta med den kommunikativa förmågan, samt att det interkulturella perspektivet är inkluderat i undervisningen. Vidare framkommer det också att lärarna i sitt val av arbetsformer strävar efter att ge eleverna uppgifter som av dem kan upplevas som autentiska. Lärarna kan också ge exempel på hur de jobbar med att ge eleverna verktyg som kan ta dem vidare i språket i de tillfällen deras ordförråd tryter. Det framkommer också att lärarna jobbar aktivt och målmedvetet med att skapa en för eleverna säker miljö i vilken de vågar prova och utforska språket. Sett till rekommendationer har Skolinspektionen gett tre. En som rör elevernas påverkansmöjligheter på sin undervisning. En som rör lektionernas längds påverkan på undervisningens kvalitet och en som rör överlämningar mellan skolor i samband med undervisning av elever i årskurs sex, moderna språk. Utöver detta kan Skolinspektionen också se att det finns utmaningar för lärarna att lära känna sina elever och bättre individanpassa sin undervisning. En utmaning som även berörs inom ramen för frågeställning två.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språkämnet har lägre status

Granskningen visar att moderna språkämnets status uppfattas som lägre av elever på skolan och av vårdnadshavare till elever.

Lärarna berättar att det på skolan finns en attityd till moderna språk som ett ämne man kan välja bort om det blir det minsta knaggligt i andra ämnen. Lärarna säger att elever och föräldrar ser på ämnet moderna språk som ett val, antingen läser man det eller så läser man något annat (engelska eller svenska). En lärare ger som exempel en elev hen har är duktig i sitt moderna språk men som efter sportlovet ändå ville byta till engelska. Något läraren förklarar med att elevernas inställning till ämnet präglas av det lokala samhällets inställning till ämnet och att här är den inställningen likgiltighet. En attityd som också rektorn uppfattat. I samband med intervjuer med elever från årskurs sex och åtta framkommer också denna bild. Eleverna uttrycker till exempel att de viktigaste ämnena är de så kallade kärnämnen, matematik, svenska och engelska.

På frågan om moderna språk är viktigt för dem svarar eleverna i årskurs sex nej. Ett uttalande de förklarar med att de inte åker till målspråkländerna så ofta och vad ska man då egentligen ha det (språket) till? Eleverna i årskurs sex kan inte heller minnas att de under lektionerna pratat om vad de ska ha språket till. Eleverna i årskurs åtta säger dock att ämnet är viktigt eftersom det ger dem mera meritpoäng. Lärarna säger att de inte har upplevt att ämnet moderna språk bland skolans övriga lärare skulle ses på som ett ämne med lägre status. Men de säger också att ämnet i samband med skolgemensamma utvärderingar ofta nedprioriterats för att hinna med andra ämnen. Någon lärare uttrycker det som det saknas en planering och ett tänk kring språkundervisningen. Någon lärare säger också att inställningen till ämnet kan skadas av att inte alla elever får sitt förstahandsval. Något som också bekräftas av rektorn. Utöver detta säger också lärarna att eleverna lättare har möjligheter att få stöd i andra ämnen än just de moderna språken och att eleverna snarare byter bort språket än fortsätter med stöd.

Organisatoriska förutsättningar försvårar kompetensutveckling och kollegialt utbyte

Granskningen visar att lärarnas har svårt att få kompetensutveckling och kollegialt utbyte. Något som kommer sig av att bland annat flera lärare jobbar vid olika skolor.

När det kommer till lärarnas möjlighet att kompetensutvecklas, antingen genom kollegialt utbyte eller genom exempelvis kurser riktade mot deras profession som moderna språklärare säger både lärare och rektorn att detta är ett eftersatt område. Rektorn uttrycker det som att möjligheten att få lärarna att planerar och samarbeta kollegialt är begränsad av att många av lärarna tjänstgör även vid andra skolor i kommunen eller har deltidstjänst. Något som gör att tid för möten och konferenser kan kollidera med antingen andra åtagande eller restid. Rektorn säger också att hen vet att lärarna efterfrågar mer kompetensutveckling men att det är svårt eftersom skolan, som hen uttrycker det, får nya lärare från år till år. Både lärarna och rektorn kan dock ge exempel på viss kompetensutveckling. Lärarna berättar till exempel att de en eller två dagar om året, under ledning av skolans förstelärare i moderna språk och engelska har kollegial fortbildning eller erfarenhetsutbyte med andra lärare i kommunen. Lärarna talar också positivt om de erfarenheter de fått i samband med skolans satsning på Skolverkets Samverkan för bästa skola. Ett projekt där lärarna tillsammans med handledare från Mittuniversitet fick arbeta med att förbättra undervisningens kvalitet. Rektorn berättar också om skolans satsning på skolutveckling utifrån den nya reviderade läroplanen Lgr 22. Även detta ett arbete som drivits av skolans förstelärare i moderna språk och engelska. En kompetensutveckling som dock alla lärarna inte kan delta i på grund av tjänstgöring vid andra skolor och deltidstjänstgöring. Rektorn uttrycker att det är svårt att få behörig personal till skolor i glesbygden och att huvudmannen är medveten om problematiken och att ett förslag som kommunen därför adresserat är möjligheten att i moderna språk istället bedriva fjärrundervisning.

Rutiner för omval finns men möjligheten till stöd begränsas av organisatoriska förutsättningar

Granskningen visar att skolan har rutiner för hur omval ska gå till. Vidare visar granskningen att lärarna upplever att de själva får stötta eleverna i klassrummet och att möjligheten att få stöd av specialpedagog är begränsad och att logistiska hinder, bussning mellan skolor, försvårar möjligheten för alla elever att ta del av det stöd skolan erbjuder. En bild som också delvis bekräftas av rektorn och eleverna.

Lärarna berättar att eleverna inte kan få stöd med läxläsning i moderna språk. Vidare berättar lärarna att deras egna möjligheter att få stöd och hjälp från andra professioner vid skolan är starkt begränsade. Det är bara jag som kan språket och ingen kan hjälpa mig säger en lärare. En annan lärare säger att det är upp till hen

att lösa anpassningar i klassrummet och att hen inte kan få hjälp av någon specialpedagog för att skriva åtgärdsprogram. En ensamhet som rektorn är medveten om att flera av lärarna känner. Hen förklarar det som att i denna skola har många elever låg motivation till skolarbete och att även om lärarna och rektorn försöker få eleverna att vara kvar i språkundervisningen måste man också ta hänsyn till att det ibland fattas betyg i andra ämnen, ofta engelska, och då väljer eleverna ofta bort språket.

Gällande huruvida det finns möjligheter till stöd i moderna språk säger lärarna att eleverna lättare kan få insatser i andra ämnen än just moderna språk och att, som tidigare poängterats, eleverna snarare byter bort språket än fortsätter med stöd. En bild som också bekräftas av rektorn som i intervjun uttrycker det som att det är svårt att ge eleverna stöd i moderna språk om eleverna samtidigt har låg målluppfyllelse även i andra ämnen. En elev som Skolinspektionen intervjuat efter avhopp säger till exempel att hen inte upplevde att hen fick något stöd från skolan för att klara språket trots att hen har en dokumenterad funktionsnedsättning. Hen fortsätter med att säga att i de andra ämnena i skolan kan hen exempelvis få texter upplästa och längre tid vid prov men att detta i moderna språk inte genomfördes. Rektorn säger dock att det går att få stöd även i moderna språk även om hen vet att tillgången till specialpedagog för moderna språkinsatser är begränsad. Rektorn nämner dock skolans studiegård som en plats där elever i behov av stöd kan ges stöd. Ett uttalande som dock måste vägas mot det lärarna säger angående studiegården. Att även om där ges möjlighet till stöd går ofta bussen innan verksamheten börjar. Något som gör de eleverna beroende av sina föräldrars möjlighet att hämta dem efter skolan.

På frågan om rektorn kunnat identifiera några mönster bland de elever som väljer att göra avhopp från moderna språk svarar rektorn att det framförallt är utlandsfödda elever som hoppar av men att även socioekonomiska förhållande och vilket stöd eleven får hemifrån spelar in. Rektorn nämner också elever som läser sitt modersmål och ytterligare ett språk för vissa elever kan bli för mycket. På frågan om det finns rutiner för hur ett avhopp ska genomföras svarar rektorn att det gör det. Rutinen beskrivs av rektorn som att eleven som önskar avhopp tar ett samtal med sin mentor. Mentorn ger eleven information om förlorade poäng och kontakter därefter vårdnadshavare som också får informationen. Vårdnadshavarna skriver därefter under en blankett. Rektorn förklarar det som att omval primärt görs vid terminsstart och att skolan försöker undvika byte mitt i en termin.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen i låg utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet.

Till exempel berättar lärarna att det bland skolans elever och i det kringliggande samhället finns en likgiltig inställning till nyttan av att läsa moderna språk. Granskningen visar också att lärarnas har svårt att få till kompetensutveckling samt kollegialt utbyte. Något som kommer sig av att bland annat flera lärare jobbar vid olika skolor samtidigt. Rektorn signalerar också att det är svårt med rekrytering av behöriga lärare till skolor i glesbygden. Vidare säger också både rektorn och lärare att det är svårt att som elev få stöd i moderna språk. Inte minst eftersom en stödmöjlighet skolan erbjuder, studiegården, i realiteten inte är lika tillgänglig för alla elever eftersom undervisningstiden där krockar med vissa elevers bussar. Faktorer som tillsammans fått verksamhetschefen att fundera på om det vore en möjlighet att genomföra fjärrundervisningen i moderna språk.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att lärarna ges möjlighet till kompetensutveckling och kollegialt utbyte.

Skolinspektionens granskning visar att skolans förutsättningar att ge lärarna kompetensutveckling och kollegialt utbyte begränsas av faktorer de inte kan påverka, exempelvis att lärarna jobbar vid andra skolenheter. Skolinspektionen rekommenderar rektorn att se över vilka möjligheter skolan har att, utifrån sina och lärarnas organisatoriska förutsättningar, skapa möjligheter till såväl fysisk som digital kompetensutveckling/kollegialt utbyte.

- Rektorn behöver se till att alla elever i behov av stöd ska få det stöd de har rätt till.

Skolinspektionens granskning visar att elevers rätt till stöd begränsas av bland annat möjligheten att, på grund av bussning mellan skolor, delta i studiegården. Vidare framkommer också av Skolinspektionens granskning svårigheter att ge samt få stöd i moderna språk. Till exempel uttrycker en av lärarna det som att det specialpedagogiska stödet hen kan få är obefintligt. Skolinspektionen förutsätter att rektorn ser till att ämnet moderna språk betraktas som likvärdigt övriga ämnen när det gäller elevernas möjligheter att få adekvat stöd i moderna språk.

På Skolinspektionens vägnar

X Mirzet Tursunovic

Beslutsfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

X Johan Hieronymus

Föredragande

Signerat av: Johan Hieronymus

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Lena Knutsson deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: (<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver se till att lärarna ges möjlighet till kompetensutveckling och kollegialt utbyte.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
Utvecklingsområde: Rektorn behöver se till att alla elever i behov av stöd ska få det stöd de har rätt till.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?